



*Hoeve met walgracht in Oeren (in de volksmond Hoeve Sissau), Oerenstraat 20, Oeren (Alveringem). De hoeve is omgeven door een walgracht. Het is een middeleeuwse motehoeve met een omwald opperhof en een neerhof. Beide zijn verbonden via een boogbrug. De walgracht had, naast beveiliging, vooral een statussymbolische functie. Foto genomen vanaf de kerk van Oeren, maar in 1982 was de hoeve nog niet omringd door bomen, deze is nu wel omgeven door bomen, onder andere populieren achter het woonhuis.*



## 2.6 De familie Knibbe in Westelijk-Vlaanderen

De familie Knibbe in Vlaanderen duikt op in de bewaarde archieven vanaf de jaren 1300, en meer bepaald heel vaak in het bestuur van de 'kasselrij' Veurne (zie verder voor toelichting). In de 14<sup>de</sup> tot 16<sup>de</sup> eeuw zijn leden prominent aanwezig in dit bestuur. Naar de 17<sup>de</sup> eeuw toe, telt de familie steeds minder vertegenwoordigers in Vlaanderen. In deze schets willen wij de familie situeren in hun maatschappelijke context. Hiervoor is evenwel een correct begrip van het graafschap Vlaanderen en zijn bestuurlijke structuren, regionaal en lokaal nodig.

### Bestuurlijke indeling van Vlaanderen

Onder Vlaanderen wordt thans de noordelijke Nederlands sprekende helft van België bedoeld. Het huidige Vlaanderen valt evenwel niet samen met het 'historische' graafschap Vlaanderen. Dit graafschap was enerzijds beperkter, anderzijds uitgebreider dan wat tegenwoordig het deelgewest Vlaanderen is. Vooreerst behoorden de huidige provincies Antwerpen en Vlaams-Brabant er *niet* toe, zij behoorden samen met de

huidige Nederlandse provincie Noord-Brabant tot het hertogdom Brabant, en de provincie Limburg behoorde tot het prinsbisdom Luik. Anderzijds behoorden er *wel* toe: het deel van Zeeland beneden de Schelde (Zeeuws-Vlaanderen), maar ook een groot deel van Noord-Frankrijk in de huidige departementen Nord en Pas-de-Calais (deze gingen voor Vlaanderen verloren bij annexatie door Lodewijk XIV).

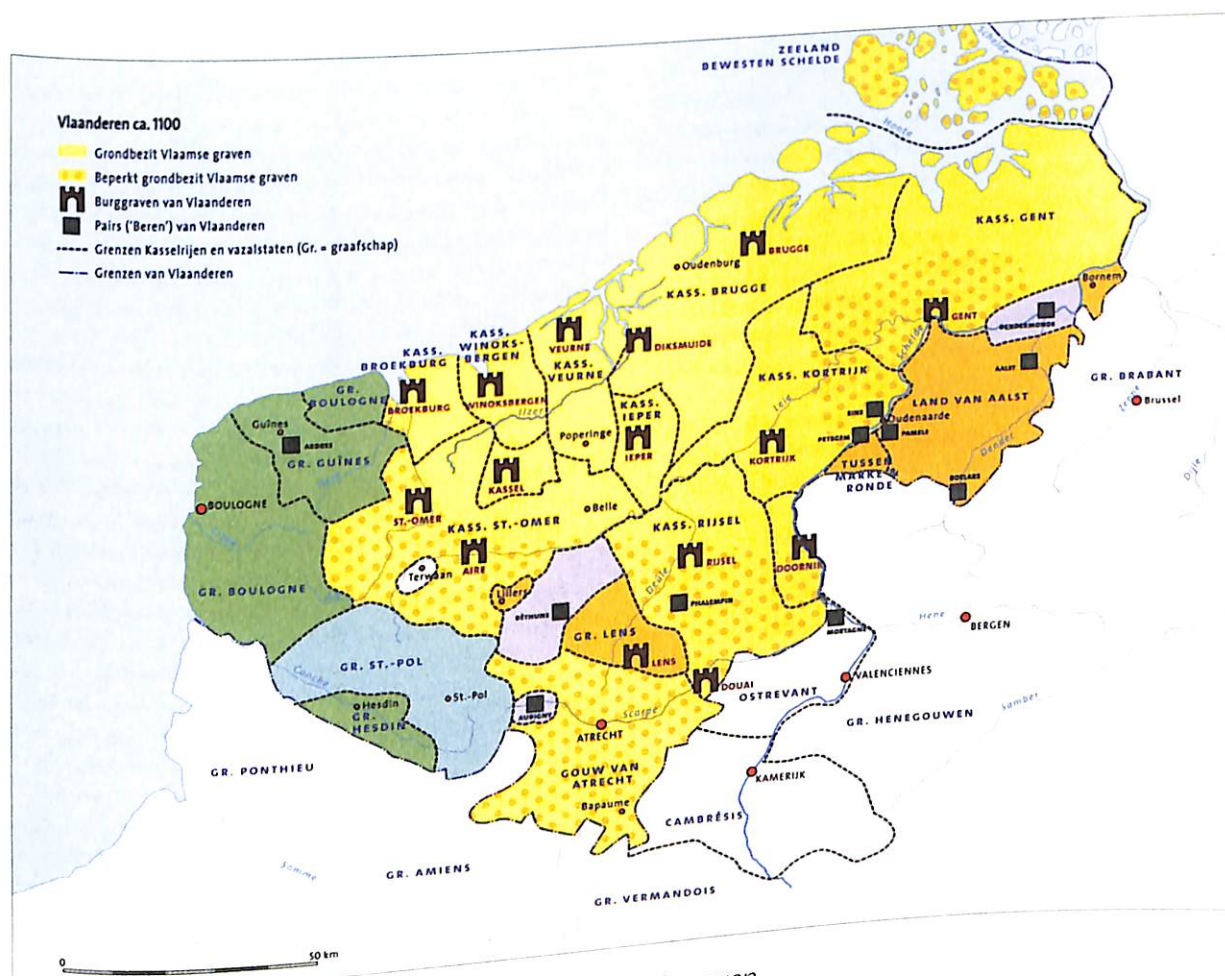
Vlaanderen was bestuurlijk ingedeeld in een aantal districten, die bestuurlijke en juridische entiteiten waren welke *Kasselrijen* (soms ook *Ambachten*) werden genoemd. In het westen waren er de kasselrij Brugge, dit was de grootste en ook westelijk Zeeuws-Vlaanderen behoorde er toe, deze werd ook het 'Brugse Vrije' genoemd, de kasselrijen Veurne (ook *Veurne-Ambacht* genoemd), de kasselrijen Ieper, Kortrijk en Waasten (de kleinste). In het oosten de kasselrijen Gent (ook de 'Oudburg van Gent' genoemd), de kasselrij Oudenaarde, het 'Land van Aalst', het 'Land van Dendermonde', het 'Land van Waas' (hoofdplaats St.-Niklaas) en een verzameling van vier kleinere, deels in Zeeuws-Vlaanderen, deels in België die samen 'de Vier Ambachten' werden genoemd (Boekhoute-, Assenede-, Axel- en Hulstambacht). In het

huidige Frankrijk waren er nog de kasselrijen Sint-Winoksbergen (Bergues), Broekburg (Bourbourg), Kassel (Cassel), Belle (Bailleul) en Rijsel (Lille).

De familie Knibbe vinden we in Vlaanderen hoofdzakelijk in de kasselrij Veurne. Deze kasselrij had een gemiddelde grootte: 42 *parochies* (nu zouden we 'gemeenten' zeggen, maar deze term bestond toen niet want werd pas ingevoerd door de Franse revolutionairen, net als de entiteit 'provincie'). Grosso modo was de kasselrij Veurne het meest westelijke kwart van de huidige provincie West-Vlaanderen. Het bestuur van de kasselrij was een schepenbank (ook *wet* genoemd) van een 18-tal *schepenen* (wethouders), die jaarlijks vernieuwd werd, gekozen door de notabelen van de streek en voorgezeten door twee *landhouders*, één van *de wet* (die zich vooral met het intern bestuur inliet) en één van *de commune* (die vooral optrad naar buiten toe als vertegenwoordiger van de kasselrij). Maar het centraal bestuur (de graaf van Vlaanderen) had ook een machtige vertegenwoordiger die haar belangen verdedigde en optrad als vervolger in juridische zaken: de *baljuw*.

Deze schepenen die bevoegd waren over de 42 parochies hadden uitgebreide bevoegdheden: een scheiding der machten in wetgevend, bestuurlijk en rechterlijk was er toch nog niet, dus maakten zij hun eigen wetten, legden deze op aan hun inwoners en spraken recht in geschillen. Wat thans de gescheiden bevoegdheid is van resp. een parlement, een regering en de rechtbanken was voor 1800 volledig in handen van één college. Tot hun bevoegdheid behoorde ook al wat nu door notarissen gedaan wordt of door een vrederegerecht. Schepenen waren dus machtige personen en hun maatschappelijke positie bijgevolg vrij hoog. Veelal waren het vermogende herenboeren of edelen, die hiervoor voldoende tijd konden vrijmaken. Maar ook vanuit lagere beroepsfuncties konden klerken opklimmen tot schepenen hierbij bogen op hun ervaring in bestuurszaken. Ook een diploma in de rechten, behaald aan de universiteiten van Leuven of Parijs wierp gewicht in de schaal. Niettemin was de invloed van het behoren tot een adellijke of een gevestigde schepenfamilie veelal nog doorslaggevender voor de toegang tot en/of een snelle carrière in een schepencollege.

De Vlaamse *steden* vielen volledig buiten het bestuurlijke en rechtsgebied van de kasselrijen. Zij hadden hun eigen schepenbank (en



De bestuurlijke indeling van Vlaanderen in de Middeleeuwen.





64 een aantal raadslieden) en twee burgemeesters. De stad Veurne (net als de steden Poperinge, Lo en Nieuwpoort) lagen dan wel in het geografische gebied van de kasselrij Veurne, zij bestuurden zichzelf volledig onafhankelijk! De hoofdplaats van een kasselrij was wel steeds in een stad gevestigd en beschikte daar dus over een eigen *landhuis*, veelal op slechts enkele passen van het stadhuis.

*Het feodale systeem*

**N**aast deze indeling in kasselrijen was er in Vlaanderen nog een lappendeken van andere bestuurlijke en juridische gebiedjes die ook ontsnapten aan het bestuur van de kasselrijen en van de steden, nl. de *heerlijkheden*. Deze vormden het *feodaal systeem*, dat veel ouder was dan de kasselrijen (deze ontstonden pas circa 1100). In een piramidestructuur gingen de kleinste heerlijkheden af van grotere *leenhoven* en deze van de zgn. *prinselijke leenhoven* die op hun beurt rechtstreeks van de graaf van Vlaanderen afhingen. Elk niveau had hier ook een baljuw als rechtstreekse vertegenwoordiger van de overheid (deze was doorheen de tijd de graaf van Vlaanderen, de hertog van Bourgondië, de keizer (Karel V), de koningen van Spanje en na 1713 de keizers van Oostenrijk).

Grond en vaak ook individuele gebouwen waren ofwel leengrond/leengoed wanneer ze deel uitmaakten van het feodaal systeem ofwel *allodiale* (dat wil zeggen niet-leen)grond of -goed als ze onder het bestuur van een kasselrij of stad vielen. Volgens het statuut van de grond of het goed (feodaal of allodiaal) waren er sterke verschillen in het erfenisrecht. De ‘heer’ van een heerlijkheid had het in zijn gebiedje erg voor het zeggen, in heel grote heerlijkheden kon hij zelfs de doodstraf uitspreken. Het kasselrijbestuur kon in de heerlijkheden geen enkel bestuurlijk of juridisch recht uitoefenen, tenzij op fiscaal gebied.

Er waren dan wel verschillende naast elkaar bestaande bestuursstructuren (kasselrij, stad en feodaal systeem), dit betekende niet dat individuele personen of families die graag lokaal wilden besturen dit onveranderlijk in één niveau konden doen. In de praktijk kon men wel switchen tussen een stedelijk mandaat naar een kasselrijmandaat of op een bepaald ogenblik voor een loopbaan van baljuw (in dienst van de vorst dus) kiezen. En wie door vererving of huwelijk leengoederen verzamelde en heer van een heerlijkheid werd kon ook in de

leenhoven een bestuursfunctie uitoefenen. Maar op elk ogenblik was men de vertegenwoordiger van één bepaald bestuursniveau en er onwrikbare trouw aan verschuldigd.

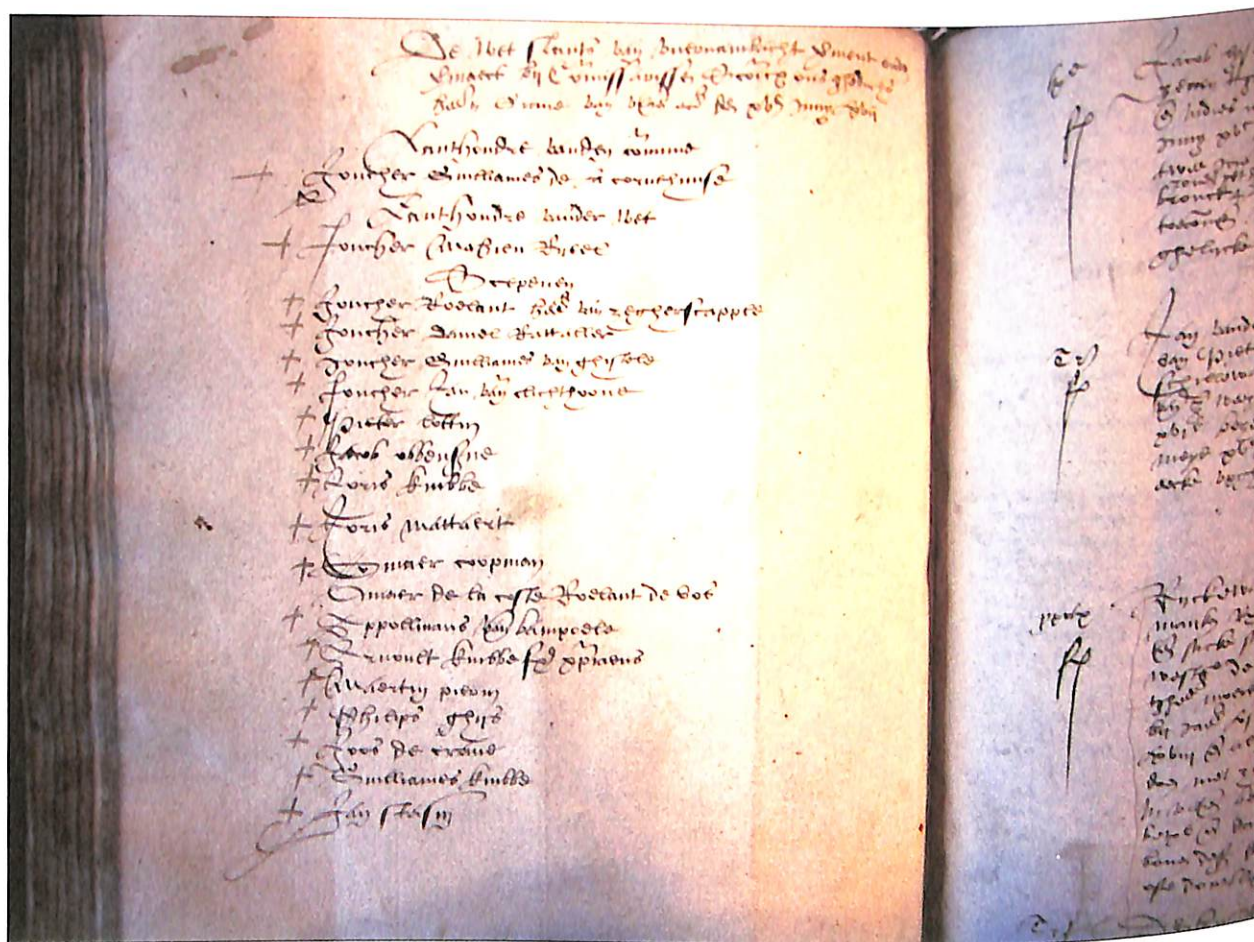
*Hoe past de familie Knibbe hierin?*

**N**u we een beter idee hebben van de bestuursstructuren kunnen we de maatschappelijke positie van de familie Knibbe beter duiden. Leden van de familie Knibbe treft men aan in de lokale besturen in het Veurnse sinds de jaren 1300. Als leden van het schepencollege van de **kasselrij Veurne** vinden we al in 1299 een Gillis Knibbe en verder een Harard (1333 en 37), Willem (1348 en 49), Victor (1368), Helliyn (1372 en 74), Jacquemart (1377), Werin (1393) en Renier (1395, 98 en 99). Vanaf de jaren 1400 komen er zeer regelmatig Knibbes als schepenen voor. Topjaren zijn 1425, 1446, 1447, 1448, 1449, 1502, 1503, 1504, 1505, 1566 en 1567 toen er telkens drie leden van de familie tegelijk verkozen werden in de schepenbank. Van 1568-1579 vinden we nog telkens een Joris en in 1595-96 een Charles maar daarna zijn de vermeldingen voor de hele 17<sup>de</sup> eeuw beperkt tot een schepen Joris in 1617, 1627 en 1629. De

familie verdwijnt uit het bestuur, wellicht niet door een gebrek aan belangstelling of vermogensverlies, maar allicht door het steeds schaarser worden van naamgenoten.

Doorheen de hele 15<sup>de</sup> eeuw vinden we ook diverse Knibbes die doordrongen tot de hoogste functies in dit schepencollege. In de periode 1410-1435 vinden we Omaar, Werin, Reinoud en Claas als landhouder van de *wet* of van *commune* en in de periode 1468-1508 Rijkewaard, Reinoud en Jacob. Deze laatste drie waren overigens ook telkens meester in de rechten.

Voor het bestuur van de **stad Veurne** vinden we een gelijkaardig verloop (daarvan hebben we evenwel alleen gegevens vanaf 1493): doorheen heel de 15<sup>de</sup> eeuw en tot diep in de 16<sup>de</sup> eeuw treffen we Knibbes aan in het bestuur als schepenen of raadslid, maar nog het meest als burgemeester van de stad. Hier is 1572 al het eindpunt. Een bestuursfunctie in de schepenbank van een stad was wel minder prestigieus dan een gelijkaardige functie in de kasselrij. Dit verklaart allicht waarom de Knibbes in de stad vooral burgemeesters waren.



*Lijst der landhouders en schepenen kasselrij Veurne van 15 juni 1567. Van de 17 schepenen zijn de 7de, 11de en 16de, resp. Joris Knibbe, Arnoult Knibbe fs Christiaan en Guillaumes Knibbe.*





Zegel van J. Knibbe, 1440.

Talloos zijn ook de vermeldingen van een Knibbe in allerlei andere ambten in de kasselrij en stad, zoals klerk, raadspensionaris (een jurist in vaste dienst), krikhouder (permanent secretaris), kerkmeester (bestuurder in een kerkfabriek) of dismeester (bestuurder van de armendis), notaris, ontvanger (van issuwe-rechten of van het goed van overleden bastaards), deurwaarder, enzovoort... of baljuw van een heerlijkheid. Onvermijdelijk waren er ook Knibbes die gingen wonen in de aangrenzende kasselrijen of naburige steden en die daar ook lokaal politiek actief waren, zoals in de kasselrijen Ieper, St.-Winoksbergen (thans in Frankrijk: Bergues (-Saint-Winoc)) en het Brugse Vrije, of in de steden Nieuwpoort, Lo, Poperinge, Diksmuide en Lombardsijde.

Ook in het **feodaal systeem** zijn tal van sporen van Knibbes terug te vinden. Op het geografisch gebied van de kasselrij Veurne lagen zeer talrijke kleine leengoederen, en het archief van het prinselijk leenhof van de Burg van Veurne is uitzonderlijk volledig bewaard. Talloos zijn hierin dan ook de vermeldingen van Knibbes. Dank zij het speciale overervingsrecht van leengoederen zijn deze archieven zeer waardevol voor het reconstrueren van familiebanden tot diep in de 15<sup>de</sup> eeuw. En net als de oorkonden op perkament, uitgaande van een stads- of kasselrijbestuur en waaraan steeds enkele schepenen hun persoonlijk zegel bevestigden, zijn de feodale archieven een al

even rijke bron voor het vinden van zegels omdat aangifte van erfenis van een leengoed via een gezegeld perkament diende te gebeuren. Een klein 30-tal zegels van Knibbes is bekend, een diepgaander onderzoek zou dit ongetwijfeld nog kunnen verdubbelen.

De Knibbes waren ook in bezit van enkele grotere leengoederen, zgn. *heerlijkheden*. Toch hoeft men hierbij niet meteen te denken aan een kasteel of stoere burecht, dit hoort eerder bij leenheren die in bezit waren van één of meerdere *dorpsheerlijkheden*, dit zijn zeer grote heerlijkheden die zich uitstrekten over een hele of halve plattelandsparochie. Veeleer moeten we denken aan een versterkte en omwalde hoeve, met diverse stukken land die ervan afhingen en door andere personen werden uitgebaat. Dus een herenhoeve.

In het dorp **Alveringem** (ten zuiden van Veurne, het grootste dorp van de kasselrij) bezat de familie Knibbe (voor 1440) het *Hof van Houvre* met centraal bestanddeel een hoeve van 25 gemeten (11 ha) met 40 achterlenen. Volgens een beschrijving van circa 1675 was er nog een hoge *mote* (heuvel) waar eertijds een versterkte woning had gestaan. In dezelfde plaats bezaten Knibbes het *Hof van Piquet* (40 gemeten (18 ha)) ook met een woning op een *mote* omringd door wijde grachten. Daar zouden (als we de kroniekschrijver uit circa 1675 mogen geloven) de Knibbes '500 jaar' gewoond hebben tot het door overerving circa 1569 in het geslacht van Wulfgrave kwam. En nog steeds in dezelfde plaats was er het *Hof ten Volckenswerve* (36 gemeten) met 8 achterlenen. Hier zou volgens de overlevering rond 1170 een Evaert Knibbe gehuwd zijn met de enige dochter van de heer. Van hem zouden alle Knibbes in het Veurnse afstammen (nog steeds volgens dezelfde kroniekschrijver).

In het dorp **Izenberge**, een buurdorp van Alveringem was een ander leenhof met 21 achterlenen dat toebehoorde aan Knibbes tot het in 1597 door overerving aan de familie Schipman ging toebehoren.

In het dorp **Oeren** (alweer een buurdorp van Alveringem) was er het *Hof van Oeren* (18 gemeten met 58 achterlenen). In 1208 zou Eustaes Knibbe de oudste dochter van ridder Gillis van Oeren gehuwd hebben waardoor het hem toebehoorde. Maar in 1440 ging deze hoeve, die nog steeds zijn opgehoogde *mote* met walgracht errond bezit door erfenis over in de familie van Wulfsberghe.

In het dorpje **Vinkem** nabij Alveringem, bezat een aantal generaties Knibbe vanaf circa 1550 het leenhof *Testafort* met centraal deel van 10 gemeten en 6 achterlenen. Tot 1658, toen Charles Knibbe kinderloos overleed en het in de familie de Briarde overging. Dit alles volgens de Veurnse kroniekschrijver Pauwel Heinderycx (1633-1685). Het feodaal systeem dat zijn oorsprong kende in de diepe Middeleeuwen, was al in de Late Middeleeuwen (1300 tot eind 1400) in verval. Economisch stelde het niet zo veel meer voor: door de opkomst van de steden was het platteland economisch al lang overvleugeld, en de oppervlakte van landbouwuitbatingen op niet-leengrond was al een veelvoud van wat vroeger enkel op leengrond gebeurde. Maar de leengronden en vooral de heerlijkheden met hun eraan gekoppelde rechtsmacht verleenden hun bezitters een prestige dat gezocht was.

#### Ridders

Sommige Knibbes in de 15<sup>de</sup> en 16<sup>de</sup> eeuw worden in de historische bronnen vermeld met een predicaat *mher*, wat de afkorting is voor de aansprektitel *mijn heer* (vergelijk het Engels: *milord – my lord*, F: *monsieur – mon seigneur*). Dit betekent dat zij **ridder** waren. Deze titel was in de Late Middeleeuwen strikt persoonlijk en niet overerfbaar, maar had wel een groot prestige. In de 17<sup>de</sup> eeuw verminderde het prestige snel door 'inflatie' omdat die titel te kwistig werd verleend, uiteindelijk werd deze in de 18<sup>de</sup> eeuw heropgevist als laagste in de reeks van adellijke titels van ridder, baron, burggraaf, enzovoort... Het was een eretitel, zonder militaire connotatie en had met de onversaagde militair opgeleide ridders uit de diepe Middeleeuwen enkel nog de naam gemeen. Voorbeelden zijn Reinoud Knibbe, baljuw van St.-Winoksbergen, Veurne en Ieper 1423-33, Clais Knibbe, baljuw van Nieuwpoort 1441-49 en Philips Knibbe (+ 1505, Veurne).

#### Het verdwijnen van de familienaam Knibbe in Vlaanderen

Omstreeks het eerste kwart van de 17<sup>de</sup> eeuw stellen we vast dat de naam Knibbe verdwijnt uit de lijsten van schepenen van de kasselrij Veurne. In de andere steden en kasselrijen waar ooit Knibbes in de schepenenbanken zetelden, zijn er op dat ogenblik al een hele tijd geen meer te bespeuren. Op basis van de doop-, trouw- en be-







Linker pagina:  
Luchtfoto's van het Hof van Oeren.

graafboeken van West-Vlaamse parochies vallen er na het midden van de 17<sup>de</sup> eeuw tot 1800 nog hooguit een 20-tal dopen, een 10-tal huwelijken en een 10-tal begrafnissen van Knibbes te noteren, meestal in en rondom de bakermat Alveringem en een viertal in Brugge. Een Rosalia Rosa Knibbe, geboren in 1725 te Alveringem is de meest recente doop, terwijl een Audomarus (Omaar) Knibbe de meest recent gehuwde is (1721, ook te Alveringem) en de meest recent overledene is een Joannes Franciscus Knibbe, begraven te Veurne St.-Niklaas op 11 november 1749. Met deze rode lantaarndrager viel allicht definitief het doek over de aanwezigheid van de naam Knibbe in Vlaanderen. De databank der familienaam in België van 1997 vermeldt geen enkele Knibbe.

Natuurlijk kunnen er door migratie om economische redenen en n.a.v. de religieuze troebelen in de 16<sup>de</sup> eeuw Knibbes verzeild geraakt zijn in verder af gelegen streken. Zo kennen we bv een Niklaas, zoon van Reinoud Knibbe, geboren te Diksmuide en die als schoolmeester op 12 augustus 1558 poorter van Antwerpen was geworden. In hij na de val van Antwerpen (de herovering in 1585 door Farnese, hertog van Parma voor de koning van Spanje) naar het Noorden gevlucht? Of zou een Jacob Knibbe bijgenaamd *Hardebolle* uit de kasselrij Veurne, die in 1566 (het jaar van de Beeldenstorm) door de kasselrijschepenen tot 50 jaar gale straf veroordeeld, werd, misschien ontsnapt zijn en het hazenpad naar het Noorden gekozen hebben? Staan zij in verband met Johan Knibbe, de stamvader van de Nederlandse Knibbes, die handelaar en kapitein van de burgerwacht te Antwerpen was en in Middelburg goudslager? En zo ja, op welke verdere voorouders sluiten zij aan onder de Veurnse Knibbes? Geen sinecure om deze vragen te beantwoorden. Voor het Veurnse is veel archief bewaard (te Veurne, Brugge, Brussel en Rijsel), maar dit wacht nog op ontginning.<sup>1</sup>PAD



17<sup>e</sup> eeuwse voorstelling van de tombe met gisant van Margaretha van den Elzas (overleden 1194), tijdgenote van de bewoning van Oeren door de familie Knibbe.

<sup>1</sup> Wij spreken hier onze dank uit aan het Rijksarchief en aan het Grootseminarie, in het bijzonder archivaris E.H. Kurt Priem, voor het bieden van de gelegenheid deze foto's te maken.









## 2.7 Toelichting afbeeldingen

In deze paragraaf geven we een toelichting op de afbeeldingen die worden getoond. Alle handtekeningen zijn voor het jaar 1567 en staan op folio's wat verder na de lijst (de lijst zelf leidt het begin van een nieuw schepensjaar in).

### *Akte met handtekening G Knibbe*

Dit is een akte, woensdag 18 juni 1567: een schuldbekentenis van een Jacob Lysenseune aan Vedast Provengier van een som van zeven pond groten [terug] te betalen op 18 juni 1569. Die lening werd dus geregistreerd voor de schepenen G Knibbe.

*Rijksarchief Brugge, Kasselij Veurne Registers, nr. 606, f° 120: handtekening G. Knibbe.*

### *Akte met handtekening A Knibbe*

in deze akte stelt een Hubrecht de Clerck als zijn procureurs ad lites et nogatia (gevolmachtigden in rechts- en handelszaken) aan: m(eester) Franchois en Michiel Beele, Jan Bricx, Jaques Beele, Maerten Oidonc, Ja(co)b Donche [sic!], Lieven Oste, Ph(ili)ps M(ar)chant, m(eeste)r Ja(co)b van Stavel en(de) Ja(co)b vander Haghe. Geregistreerd door schepenen A. Knibbe en Omaer Coopman. Dit is wel een groot aantal gevolmachtigden voor één persoon. Ik vermoed dat de aangestelden een of ander bestuur uitmaken (bijvoorbeeld van de schepenbank van een heerlijkheid of van een gemeenschappelijke weide), vermoedelijk is die akte van aanstelling deel van een groter geheel van een of andere notariële verrichting...

*Rijksarchief Brugge, Kasselij Veurne Registers, nr. 606 f° 121v handtekening van A. Knibbe.*

### *Akte met handtekening J Knibbe*

Woensdag 24 juli [15]67

Franchois Robart en Tanneken [= Anna] zijn wijf [= echtgenote] dr(oegen) op [= verkopen aan] Lyon van Houcke vijf vierendeel land in Beveren [= Beveren aan de IJzer] met de bomen en catheylen [= materiële voorwerpen, hier allicht: een stal of schuurtje..] erop staande, wortel- en nagelvast, het land strek-

kend met zijn noordeinde aan de kopers land [de koper is dus een buur] en de westzijde aan Antheunis Platevoet en Antheunis van Bavynekhove [land], met het zuideinde aan de molendreef. Dit is dus een verkoopakte geregistreerd door schepenen J. Knibbe.

*Rijksarchief Brugge, Kasselij Veurne Registers, nr. 606, f° 133 handtekening J. Knibbe.*

### *Transcriptie van de Schepenlijst*

De wet 's Lants van Vuernambacht v(er)niet ende v(er)maect bij co(m)missarissen 's con(in)ex ons gheduchs hee(re)n Grave van Vlae(nderen) ac(tum) den XV-en juny [vijftienhonderd] LXVII

Lanthoudre vanden co(m)mune, Joncher Guilliammes de la Cornehuuse, Lanthoudre vander wet, Joncher Mahieu Ryeel, Scepenen: Joncher Roelant he(ere) van Zegherscapple, Joncher Daniel Rattaller, Joncher Guilliammes van Ghyste, Joncher Jan van (den) Clichthoove, Pieter Lottin, Jacob Obbens(eu)ne, Joris Knibbe, Joris Mattaert, Omaer Coopman, Omaer de la Coste Roelant de Vos, Appollinaris van(den) Bampoole, Arnoult Knibbe fs Christiaens, Maertin Pierin, Philips Ghys, Joos de Crane, Guilliammes Knibbe, Jan Stasin.

*Rijksarchief Brugge, Kasselij Veurne Registers, nr. 606, f° 119v: lijst van de schepenbank kasselrij Veurne a° 1567.*

### *Toelichting op Schepenlijst*

Ieder jaar deden commissarissen aangesteld door de overheid - de 'coninck', hier dus de koning van Spanje Filips II (we zijn 1567, keizer Karel is dan al afgetreden ten gunste van zijn zoon) alle besturen van steden en kasselrijen in Vlaanderen aan om de jaarrekeningen te controleren. Na afloop (dit duurde enkele dagen) werd dan 'de wet vernieuwd', dat wil zeggen werd een nieuw bestuur voor de stad of de kasselrije voor het komende jaar aangesteld en deze legden de eed af voor commissarissen (waarna een copieuze maaltijd volgde). Joncher is jonkheer, aanspreektitel voor iemand van adel. In oude ambtelijke teksten worden vaak woorddelen verkort of zelfs door een 'krul' weergegeven als ze zeer frequent zijn: bijvoorbeeld 'ver' in werkwoorden is vaak vervangen door een soort 'solsleutel', zoals hier in 'vernieuwt ende vermaect'. Horizontale krulletjes boven woorden betekenen dat er een afkorting is gemaakt, een dubbele m

wordt heel vaak afgekort door maar één m te schrijven met een krul erboven, heere wordt ook zeer vaak verkort tot he(ere),

vanden vaak tot van met een krul. Fs is uiteraard filius (zoon van). In oude teksten worden heel vaak twee woorden die precies hetzelfde zeggen na elkaar gebruikt (tautologie, bijvoorbeeld 'gestorven ende overleden', 'wel ende deughdelick'). Heden ten dage wordt dat veel minder gedaan, maar toch gebruiken we nog steeds bijvoorbeeld 'wikken en wegen', 'paal en perk stellen'. Vermaken betekent niet herstellen, maar 'opnieuw maken'. Bijzonder is ook dat 'Christ' in Christiaen of Christine, vaak als XP wordt geschreven, dat zijn de Griekse letters Chi en Rho, XP is het monogram van Christus. De klerk had een naam vergeten bij het schrijven van de lijst: er zijn in die periode altijd 18 schepenen, op één regel heeft hij Roeland de Vos geschreven na Omaer de la Coste, hij heeft die niet gewoon achteraan bijgevoegd, want de volgorde van de namen is honorair. (Roeland de Vos zou het zeker niet geapprecieerd hebben als men hem zomaar achteraan zou bijgevoegd hebben). Wat de + tekentjes voor de namen betekenen (of eerder het ontbreken, want er is er een voor elke naam, tenzij voor de ene regel met twee namen) weten we niet.

### *Toelichting op het zegel*

In het zegel is de leeuw een gaande (passant) leeuw: zijn rug is horizontaal. Er is nogal wat variatie in de leeuwen in Knibbe zegels: gaand en klimmend, gewoon kijkend (= naar voor), aanzierend (naar de toeschouwer). Of dat iets met deeltakken te maken heeft weet ik niet, hiervoor is een genealogie in detail nodig met identificatie van welk zegel bij welke persoon hoort. Hier lijkt de leeuw ook om te kijken ('omziend'). Maar het kan ook gezichtsbedrog zijn in deze rudimentaire voorstelling van een leeuw. Of misschien is het toch een aanzierende leeuw (met wat fantasie kan men 2 ogen en een neusbeen zien), maar dan heeft hij nog iets(wat ?) boven de kop en er staan nog wat rechte streepjes daar boven ..., een gekroonde leeuw dan ? Moeilijk precies uit te maken ..

*Archief Groot Seminarie Brugge, Abdij Ter Duinen, Oorkonde nr. 2323a: zegel van Jan Knibbe a° 1440.*

Linker pagina:

Boven: Handtekening G. Knibbe.

Midden: Handtekening A. Knibbe.

Onder: Handtekening J. Knibbe.





# 10 BIJLAGEN

**K**NIBBE is bedoeld als leesboek, en niet als studieboek, daarom hebben we het materiaal in dit bijlagenhoofdstuk tot het uiterste beperkt. De redacteurs beschikken over enkele duizenden informatiefragmenten die van de afgelopen jaren tot bij het schrijven van dit boek zijn gebruikt. We hopen dat u dat niet heeft gemerkt, en we houden ze ook maar zorgvuldig uit zicht. Na enkele nagekomen summaries bij paragrafen die zich daarvoor lenen, publiceren we de door Pieter Donche aan zijn artikel in hoofdstuk 2 meegegeven lijst van voorkomens van Knibben in de Vlaamse historie. Deze leent zich best voor verder onderzoek, en we hopen dat deze publicatie daartoe ook daadwerkelijk aanleiding zal geven. De literatuurlijst is bedoeld als verwijzing vanuit de voetnoten in het boek, waarin de bibliografische gegevens overzichtshalve summier zijn weergegeven. Er is meer literatuur en documentatie, waarvan een en ander ook in het Knibbe Museum kan worden ingezien. Twee voorbeelden hiervan op deze bladzijden. Als laatste pagina van dit boek een geannoteerde familiefoto van de tak NE-11, genomen in Leusden op 1 mei 1982. Hierbij een tekening van de Engelshof, de enige afbeelding die we kennen.






**Bijlage 1 - Knibbes in enkele bestuurscolleges**

Burg. = burgemeester  
 fs = *filius* (zoon van)  
 LH W = landhouder van de wet  
 LH C = landhouder van commune  
 meester = meester in de rechten  
 S = schepen  
 nn/NN = rangorde in de lijst der schepenen  
 (de volgorde is honorair)

**In het bestuur van de kasselrij Veurne**
*Als landhouders*

|        |            |               |
|--------|------------|---------------|
| 1410   | Omaer      | LH W          |
| 1412   | Werin      | LH W          |
| 1414   | Werin      | LH W          |
| 1418   | Reinoud    | LH C          |
| 1419   | Reinoud    | LH C          |
| 1419   | Werin      | LH W          |
| 1420   | Reinoud    | LH C          |
| 1420   | Werin      | LH W          |
| 1421   | Reinoud    | LH C          |
| 1421   | Werin      | LH W          |
| 1432   | Omaer      | LH W          |
| 1433   | Clais      | LH W          |
| 1434   | Omaer      | LH W          |
| 1435   | Clais      | LH C          |
| 1468   | Rijkewaart | LH W          |
| 1469   | Rijkewaart | LH W, meester |
| 1470   | Rijkewaart | LH W          |
| 1471   | Rijkewaart | LH W, meester |
| 1472   | Rijkewaart | LH C, meester |
| 1473   | Rijkewaart | LH C, meester |
| 1475   | Rijkewaart | LH C, meester |
| 1485   | Reinoud    | LH W, meester |
| 1487   | Reinoud    | H W, meester  |
| 1488-9 | Reinoud    | LH W          |
| 1490   | Reinoud    | LH W          |
| 1491   | Reinoud    | LH W, meester |
| 1492   | Reinoud    | LH W, meester |
| 1493   | Reinoud    | LH W, meester |
| 1494   | Reinoud    | LH W, meester |
| 1495   | Reinoud    | LH W, meester |
| 1496   | Reinoud    | LH W, meester |
| 1500   | Jacob      | LH W          |
| 1501   | Jacob      | LH C          |
| 1508   | Jacob      | LH W, meester |

*Als schepenen*

|      |            |        |
|------|------------|--------|
| 1299 | Gillis     |        |
| 1333 | Harard     | S 7/14 |
| 1337 | Harard     |        |
| 1348 | Willem     |        |
| 1349 | Willem     |        |
| 1368 | Victor     |        |
| 1372 | Hellijn    |        |
| 1374 | Hellijn    |        |
| 1377 | Jacquemart |        |
| 1393 | Werin      |        |
| 1395 | Renier     |        |
| 1398 | Renier     |        |
| 1399 | Renier     |        |

|      |                      |         |
|------|----------------------|---------|
| 1401 | Renier               |         |
| 1401 | Wijd                 |         |
| 1402 | Omaer                |         |
| 1402 | Renier               |         |
| 1406 | Werin                |         |
| 1408 | Omaer                |         |
| 1409 | Omaer                |         |
| 1410 | Werin                |         |
| 1410 | Wijd                 |         |
| 1410 | Gontier              |         |
| 1410 | Clais                |         |
| 1412 | Omaer                |         |
| 1413 | Werin                |         |
| 1413 | Omaer                |         |
| 1415 | Omaer                |         |
| 1417 | Werin                | S 6/18  |
| 1417 | Omaer                | S 8/18  |
| 1417 | Jan                  |         |
| 1418 | Werin                | S 4/18  |
| 1418 | Omaer                | S 7/18  |
| 1418 | Jan                  | S 8/18  |
| 1420 | Omaer                |         |
| 1420 | Jan                  |         |
| 1422 | Omaer                | S 5/17  |
| 1423 | Werin                | S 5/17  |
| 1423 | Jan                  | S 6/17  |
| 1424 | Omaer                | S 4/17  |
|      | (vervanger)          |         |
| 1424 | Clais                |         |
| 1425 | Jan                  | S 6/17  |
| 1425 | Werin                | S 7/17  |
| 1425 | Omaer                | S 9/17  |
| 1426 | Clais fs Bernard     |         |
| 1426 | Clais fs Christiaens |         |
| 1427 | Omaer                |         |
| 1428 | Clais                | S 5/17  |
| 1431 | Omaer                |         |
| 1431 | Clais                |         |
| 1432 | Omaer fs Reinier     | S 6/18  |
| 1434 | Walewein             | S 10/18 |
| 1434 | Winnok               | S 15/18 |
| 1435 | Rijkewaard           |         |
| 1436 | Omaer fs Reinier     | S 13/18 |
| 1439 | Clais                |         |
| 1439 | Jan fs Reinier       |         |
| 1439 | Omaer                |         |
| 1440 | Omaer                | S 5/18  |
| 1440 | Clais                | S 7/18  |
| 1441 | Renault ridder       |         |
| 1441 | Winnok               |         |
| 1441 | Clais                |         |
| 1441 | Walewein             |         |
| 1441 | Clais fs Werin       |         |
| 1442 | Omaer                |         |
| 1442 | Walewein             |         |
| 1444 | Omaer                |         |
| 1444 | Winnok               |         |
| 1446 | Omaer                | S 3/13  |
| 1446 | Winnok               | S 6/13  |
| 1446 | Walewein             | S 8/13  |
| 1447 | Omaer                | S 3/18  |
| 1447 | Winnok               | S 6/18  |
| 1447 | Walewein             | S 11/18 |
| 1448 | Omaer                | S 3/18  |
| 1448 | Winnok               | S 7/18  |
| 1448 | Walewein             | S 11/18 |

|      |                      |                            |
|------|----------------------|----------------------------|
| 1448 | Hendrik              |                            |
| 1449 | Winnok               | S 6/17                     |
| 1449 | Walewein             | S 9/17                     |
| 1449 | Omaer                | S 1/18, vervanger          |
| 1451 | Winnok               | S 6/18                     |
| 1451 | Walewein             | S 9/18                     |
| 1452 | Winnok               | S 4/17                     |
| 1453 | Walewein             |                            |
| 1453 | Winnok               |                            |
| 1455 | Winnok               |                            |
| 1455 | Walewein             |                            |
| 1456 | Winnok               |                            |
| 1457 | Reinoud meester      |                            |
| 1457 | Rijkewaard           | S 9/18, meester            |
| 1457 | Winnok               | S 18/18                    |
| 1458 | Winnok               |                            |
| 1459 | Winnok               |                            |
| 1459 | Hendrik              |                            |
| 1461 | Rijkewaard           |                            |
| 1462 | Rijkewaard fs Winnok |                            |
| 1464 | Rijkewaard fs Winnok | S 12/18                    |
| 1465 | Lyman                | S 13/18                    |
| 1466 | Lyman                |                            |
| 1466 | Rijkewaard fs Winnok |                            |
| 1467 | Jan                  |                            |
| 1469 | Lyman                | S 4/18                     |
| 1469 | Reinoud              | S 14/18                    |
| 1469 | Rijkewaard fs Winnok |                            |
| 1470 | Rijkewaard           | S 10/18                    |
| 1470 | Lyman                | S 11/18                    |
| 1474 | Rijkewaard           |                            |
| 1475 | Rijkewaard           | meester                    |
| 1477 | Lyman                |                            |
| 1482 | Reinoud              | S 3/17, meester            |
| 1483 | Rijkewaard           | S 4/17                     |
| 1491 | Gontier              | S 12/18                    |
| 1492 | Gontier              | S 16/18                    |
| 1493 | Jacob                |                            |
| 1493 | Gontier              | S 14/18                    |
| 1493 | Lanceloot            | klerk van de kamer         |
| 1494 | Jan                  | S 9/18                     |
| 1494 | Gontier              | S 14/18                    |
| 1494 | Lancelot             | klerk van de kamer         |
| 1495 | Gontier              | S 12/18                    |
| 1495 | Jan                  | S 16/18                    |
| 1495 | Lancelot             | klerk van de kamer         |
| 1496 | Gontier              | S 13/18                    |
| 1496 | Lancelot             | klerk van de wet ter kamer |
| 1497 | Jan                  |                            |
| 1497 | Lancelot             | S 8/18                     |
| 1497 | Jacob                | S 10/18, meester           |
| 1498 | Jacob                | S 12/18, meester           |
| 1499 | Jacob                | S 10/18, meester           |
| 1501 | Lancelot             |                            |
| 1502 | Jacob                | S 1/18, meester            |
| 1502 | Lancelot             | S 4/18                     |
| 1502 | Jan                  | S 10/18                    |
| 1503 | Jacob                | S 2/18, meester            |
| 1503 | Lancelot             | S 4/18                     |
| 1503 | Jan                  | S 10/18                    |
| 1504 | Jan                  | S 7/18                     |
| 1504 | Jacob                | S 8/18, meester            |
| 1504 | Lancelot             | S 10/18                    |
| 1505 | Jacob                | S 2/18, meester            |





|      |                      |                 |
|------|----------------------|-----------------|
| 1505 | Lancelot             | S 4/18          |
| 1505 | Jan                  | S 10/18         |
| 1506 | Jacob                | S 3/18, meester |
| 1506 | Lancelot             | S 7/18          |
| 1507 | Jan                  | S 3/17          |
| 1508 | Jan                  | S 13/18         |
| 1509 | Jan                  | S 7/18          |
| 1510 | Jan                  |                 |
| 1512 | Jan                  | S 4/18          |
| 1514 | Jan                  | S 9/18          |
| 1516 | Jan fs Gontier       |                 |
| 1517 | Jan fs Omaar         | S 9/18          |
| 1517 | Jan                  | S 16/18         |
| 1518 | Jan fs Gontier       | S 15/18         |
| 1519 | Jan fs Omaar         | S 8/18          |
| 1520 | Jan                  | S 7/18          |
| 1521 | Jan                  | S 18/18         |
| 1527 | Frans                | S 17/18         |
| 1528 | Frans                | S 13/18         |
| 1528 | Philips              | S 17/18         |
| 1529 | Philips              | S 15/18         |
| 1530 | Philips              | S 11/18         |
| 1531 | Philips              | S 13/18         |
| 1534 | Philips              | S 12/18         |
| 1556 | Charles              | S 15/18         |
| 1557 | Charles              | S 5/18          |
| 1559 | Charles              | S 8/18          |
| 1562 | Joris                | S 11/18         |
| 1563 | Joris                | S 8/18          |
| 1565 | Arnoud fs Christiaan | S 13/18         |
| 1566 | Joris                | S 7/18          |
| 1566 | Arnoud fs Christiaan | S 12/18         |
| 1566 | Guillame             | S 17/18         |
| 1567 | Arnoud fs Christiaan | S 13/18         |
| 1567 | Joris                | S 7/18          |
| 1567 | Guillame             | S 17/18         |
| 1568 | Arnoud               | S 11/18         |
| 1568 | Joris                | S 9/18          |
| 1569 | Joris                | S 5/18          |
| 1570 | Joris                | S 5/18          |
| 1572 | Joris                | S 4/18          |
| 1573 | Joris                | S 4/18          |
| 1574 | Joris                | S 6/18          |
| 1576 | Joris                | S 3/18          |
| 1577 | Joris                | S 4/18          |
| 1578 | Joris                | S 4/18          |
| 1579 | Joris                | S 2/18          |

In het verenigd bestuur van stad & kasselrij  
Veurne (gefusionneerd in 1586)

|      |         |                 |
|------|---------|-----------------|
| 1595 | Charles | S 17/20, jonker |
| 1596 | Charles | S 19/20, jonker |
| 1617 | Joris   | S 9/19, jonker  |
| 1627 | Joris   | S 4/20, jonker  |
| 1629 | Joris   | S 2/20, jonker  |

Raadspensionaris Veurne-Ambacht

|      |         |         |
|------|---------|---------|
| 1512 | Jooris, | meester |
| 1521 | Jooris, | meester |
| 1523 | Jooris, | meester |

|      |         |         |
|------|---------|---------|
| 1524 | Jooris, | meester |
| 1526 | Jooris, | meester |
| 1528 | Jooris, | meester |
| 1529 | Jooris, | meester |
| 1531 | Jooris, | meester |
| 1536 | Jooris, | meester |

Krikhouders van Veurne-Ambacht

|      |             |         |
|------|-------------|---------|
| 1441 | Jan         |         |
| 1456 | Jan         |         |
| 1457 | Rijkewaard, | meester |
| 1506 | Jan         |         |
| 1526 | Jan         |         |
| 1527 | Jan         |         |
| 1528 | Jan         |         |
| 1529 | Jan         |         |
| 1531 | Jan         |         |
| 1532 | Jan         |         |
| 1533 | Jan         |         |
| 1535 | Jan         |         |
| 1537 | Jan         |         |

In het bestuur van de stad Veurne

|      |            |                       |
|------|------------|-----------------------|
| 1407 | Damiaan    | S                     |
| 1412 | Damiaan    | S 1/7                 |
| 1413 | Jacob      | raadslid              |
| 1413 | Damiaan    | S                     |
| 1418 | Jacob      | Burg.                 |
| 1419 | Jacob      | S 5/7                 |
| 1439 | Jacob      | S 1/5                 |
| 1441 | Jacob      | S                     |
| 1450 | Boudewijn  | raadslid              |
| 1453 | Boudewijn  | S 5/6                 |
| 1462 | Boudewijn  | S 3/8                 |
| 1463 | Boudewijn  | S 3/12                |
| 1465 | Boudewijn  | Burg.                 |
| 1477 | Boudewijn  | Burg.                 |
| 1478 | Boudewijn  | Burg v:d wet          |
| 1496 | Rijkaard   | S                     |
| 1498 | Rijkaard   | raadslid              |
| 1499 | Rijkaard   | S 6/8                 |
| 1499 | Achilles   | S 8/8                 |
| 1500 | Achilles   | S 8/8                 |
| 1501 | Rijkaard   | S 3/8                 |
| 1502 | Rijkaard   | S 5/8                 |
| 1504 | Rijkaard   | Burg. v/d wet         |
| 1506 | Achilles   | S 5/8                 |
| 1507 | Jan        | sergeant v/d<br>kamer |
| 1511 | Jan        | sergeant v/d<br>kamer |
| 1512 | Jan        | sergeant v/d<br>kamer |
| 1508 | Achilles   | raadslid 5/6          |
| 1534 | Christiaan | S 2/8                 |
| 1535 | Christiaan | Burg v/d wet          |
| 1536 | Christiaan | Burg v. commune       |
| 1540 | Christiaan | Burg v/d wet          |
| 1541 | Christiaan | Burg v. commune       |
| 1544 | Christiaan | S 1/8                 |
| 1547 | Christiaan | Burg. v/d wet         |
| 1548 | Christiaan | Burg. v. commune      |

|      |            |                  |
|------|------------|------------------|
| 1549 | Christiaan | Burg. v. commune |
| 1550 | Christiaan | S 1/8            |
| 1552 | Christiaan | Burg. v. commune |
| 1553 | Christiaan | Burg. v. commune |
| 1554 | Christiaan | Burg. v. commune |
| 1558 | Christiaan | Burg. v. commune |
| 1559 | Christiaan | Burg. v. commune |
| 1560 | Christiaan | Burg. v. commune |
| 1562 | Arnoud     | S 5/8            |
| 1563 | Christiaan | Burg. v/d wet    |
| 1564 | Christiaan | Burg. v. commune |
| 1565 | Christiaan | Burg. v. commune |
| 1566 | Christiaan | S 1/8            |
| 1568 | Christiaan | Burg. v. commune |
| 1570 | Christiaan | Burg. v. commune |
| 1571 | Christiaan | Burg. v. commune |
| 1572 | Christiaan | Burg. v. commune |

Baljuws van Veurne-Ambacht

21 mei 1422 tot 11 jan 1423  
Reinoud Knibbe, wonend  
te Beveren a/d IJzer  
9 juli 1427 tot 13 juni 1431  
Reinoud Knibbe, ridder

In het bestuur van de kasselrij  
Brugge (Brugse Vrije)

|      |        |                                      |
|------|--------|--------------------------------------|
| 1456 | Jan    | S 11/16                              |
| 1458 | Jan    | S 10/16                              |
| 1459 | Jan    | S 19/20                              |
| 1460 | Jan    | S 10/11                              |
| 1462 | Jan    | S 16/16                              |
| 1463 | Jan    | S 3/12                               |
| 1464 | Jan    | Burgemeester<br>Van schepenen<br>2/3 |
| 1465 | Jan    | S 2/16                               |
| 1466 | Jan    | S 14/20                              |
| 1467 | Jan    | S 3/17                               |
| 1470 | Winnok | 11/18                                |
| 1472 | Winnok | S 3/12                               |
| 1474 | Winnok | S 8/11                               |
| 1475 | Winnok | Burgemeester<br>van schepenen<br>3/3 |
| 1475 | Jan    | S 11/17                              |
| 1476 | Winnok | S 5/14                               |
| 1481 | Winnok | S 5/21                               |
| 1485 | Winnok | S 2/22                               |
| 1486 | Winnok | Burgemeester<br>van schepenen<br>3/3 |
| 1487 | Winnok | S 23/27                              |
| 1490 | Winnok | S 7/24                               |
| 1491 | Winnok | Burgemeester<br>van schepenen<br>3/3 |

In het bestuur van de kasselrij  
Sint-Winoksbergen





1471 Lancelot schepen

**Baljuws van de kasselrij  
Sint-Winoksbergen**

11 jan 1423 tot 20 nov 1426  
Reinoud Knibbe, ridder

**Baljuws van de kasselrij Ieper**

13 jun 1431 tot 13 jun 1433  
Reinoud Knibbe, ridder

**Baljuws van de stad Poperinge**

1482 Lyman

**Baljuws van de stad Nieuwpoort**

26 okt 1441 - 6 jul 1449  
Clais Knibbe, ridder & raadsheer  
13 jul 1457 tot 31 jul 1459  
Jan Knibbe

**Baljuws van de stad Lo**

22 jan 1421 tot 11 jan 1423  
Clais Knibbe  
1530 Frans fs Jan

**In het bestuur van de stad Diksmuide**

1530 Reinoud raadpensionaris  
1532 Reinoud raadpensionaris

**Baljuws van de stad Lombardsijde**

1 jul 1414 tot 11 mei 1416  
Remier Knibbe  
18 sep 1419 tot 12 dec 1421  
Remier Knibbe

**Bijlage 2 - Sponsors Knibbe Boek**

Wij zijn onze donateurs dankbaar!

Abbo Santema  
Anke Ederveen  
Annemarie Gootjes  
Annette Bruijtel en Jeroen Leijse  
Antoinette van Brink en Cees van der Vlist  
Bauke Buwalda en Elise Oosterwegel  
Bert Aalbers en Pauline Docter  
Bertie Velders  
Boudien Glashouwer  
Clary, Emma en Thijs Wiarda  
David en Aleid Knibbe  
David Knibbe, Groningen en Geertje Akkerman  
Dick Bleichrodt  
Diny Jong  
Elly en Piet Bruinooge  
Gerrit Buwalda  
Gré Kühne  
Harmanneke Grapendaal en Joop Tulp  
Helen Ijsselmuiden en Ruud van Beeren  
Henk en Heleen Peereboom  
Ies en Ella Havenaar  
Ilse en Gerben Ballast  
Ineke en Wim Ruggenberg  
Jaap Velzel en Els van Zijderveld

Jan en Trudy Van den Berg  
Jel Buwalda  
Jet en Jan Stoop  
Jopie en Mehmet Kiliç  
Jurriën Knibbe en Marleen van Dusseldorp  
Kitty Molenaar  
Maarten Knibbe en Rozanne de Boer ♡  
Marcel en Adrie Bom  
Marie-José en Edo Tinebra  
Martin en Mieke Knibbe  
Melusine en Evert Koning  
Nelly en Leen Witkamp  
Petra Buwalda en Kees Huiberts  
Sam en Mary de Jager  
Sander Van den Broek en Roosmarijn de Hiep  
Selma Kiliç en Patrick Straatman  
Sita Knibbe-Faber  
Sjoerd Buwalda  
Sum en Lex Dorgelo  
Tineke Grandiek  
Tjerk Buwalda en Hanneke Schwippert  
Wil en Dick Slooijer  
Wim Grapendaal  
Wim van Gelder en Lies Vellekoop  
Zuster Bernadette  
Zuster Gabriëlle  
Zuster Marie-José  
Zuster Riet